

Hienon lasiesineen löytäminen on kuin löytäisi hyvän sienipaikan

25 vuotta sitten naapuri löysi roskalavan päältä sokeriastian, joka ei hänelle kelvannut. **Tuula Asikaisen** mielestä se oli hieno, ja saattoi se olla vanhakin. Nyt sokerikkoja, kermakkoja, snapsilaseja, maljakoita ja karahveja on kodin kirjahyllyillä ja vitriineissä yhteensä pari tuhatta – museon verran.

Teksti: **Airi Vuolle**

Kuvat, myös kansikuva Tuula Asikaisesta: **Riikka Hurri**

KIRPPUTORIEN KIERTÄMISEN liiperiläinen **Tuula Asikainen** on jo lopettanut. Ainakin suunnilleen. Ettei vain vastaan tulisi lisää käytölasia, joka pitäisi pelastaa. Hänen parin tuhannen lasiesineen kokoelmansa on karttunut 1990-luvun lopulta lähtien esine tai muutama kerrallaan, aina kun vastaan on tullut uutta mielenkiintoista tai jotakin oikein vanhaa.

1800-luvunkin esineitä hänellä on paljon, koska kirpputoreille niitä tuoneet ja niitä myyneet eivät ole pienistä lasiesineistä piitanneet tai niitä ymmärtäneet. Suurimman osan löydöistään hän on hankkinut euron tai muutaman pikkurahalla.

Kipinän kauniisiin esineisiin ja taidokkaan käsityön ymmärtämiseen Tuula Asikainen uskoo saaneensa jo kotoa ja lähisuvulta. Ihastus nimenomaan lasisiin esineisiin alkoi opiskeluaikojen työstä jyväskyläläisen liikkeen astiaosastolla.

Vielä silloin lasin estetiikan ihastelu jäi kytemään taka-alalle, samoin kuin unelma arkkitehdin ammatistakin. Matka Liperistä Helsinkiin opiskelemaan tuntui nuorena ylivoimaiselta, muutos liian suurelta.

Arkkitehdin sijasta Tuula Asikaisesta tuli Jyväskylästä valmistunut matematiikan, kemian ja fyziikan yläasteen lehtori. Opettaja,

joka kuitenkin suunnitteli kaksi mahdollisimman perinteisin menetelmin rakennettua taloa. Pääosan opettajan urastaan hän opetti Juankoskella Savossa ja muutti takaisin Liperiin Joensuun kupeeseen eläkkeelle jäämisensä yhteydessä.

Juuret Liperissä istuvatkin poikkeuksellisen syvällä. Hänen äitinsä puolen maatilat ovat olleet saman suvun hallussa jo 1700-luvulta lähtien ja isän puolen tilat peräti 1600-luvulta asti.

VUOSIEN VARRELLA Asikainen on löytänyt lasiesineitä, jotka ovat peräisin 1800-luvun alusta ja jopa 1700-luvulta.

– Silloin keräilijänurani alussa ja aina edelleenkin minulle on yllätys, että nimenomaan lasinen esine on säilynyt niin pitkään ja että se sitten myydään kirpputorilla puoli-ilmaiseksi, hän sanoo.

Yli kaksisataa vuotta on lasiesineelle pitkä aika.

– Iän ehkä ymmärtää kunnolla vasta, kun muistaa, että esimerkiksi Nuutajarven lasitehdas aloitti toimintansa 1793 ja Iittalan lasitehdas vasta 1880-luvulla.

Tuula Asikainen ei ole koskaan kerännyt lasia sijoitusmielessä, eikä hän omista uniikkeja lasisia taidesineitä. >>>

– Esineiden historia minua kiinnostaa, ei niiden rahallinen arvo. Kerään käyttölasia, sokerikkoja ja kermakkoja ja erilaisia juomalaseja, sellaista esineitä, joita ihan tavalliset ihmiset ovat käyttäneet.

LÖYTÖJÄ ON silti kertynyt. Eräsikin museokokoelmien 1800-luvun malja maksoi hänelle kirpputori löytönä viisi euroa.

– Lasiesineen hankkimisessa on jotain samaa kuin vaikka hyvän sienipaikan löytämisessä. Löytämisen ilo on tärkeintä, hän sanoo ja vähän kauhisteleekin, miten paljon kaikkea hyllyille on vuosien aikana kertynyt.

Muun muassa käsin hiotut snap-silasit kiehtovat häntä.

– Ensin lasinpuhaltaja on puhaltanut esineen, sitten se on hiottu käsin uskomattoman taidokkaasti ja välillä vielä koristeellisesti maalattukin. Onhan se työn määrä, tekemisen taito ja tekijöiden estetiikan taju ihan valtavan suuri, hän sanoo.

Tuula Asikainen arvostaa prosessin kaikkia eri vaiheita. Kun esineet ovat käsin puhallettuja, hiottuja tai maalattuja, jokaisessa kappaleessa on pientä vaihtelua. Myös puristelasia valmistettaessa muotit tehtiin aluksi käsin esimerkiksi puusta. Uuden muotin mukana niistäkin tuli aina vähän erilaisia.

– Lasiesineiden tunnistaminen ei ole yhtä helppoa kuin vaikkapa Arabian astioiden, joiden pohjassa on leima. Minua nimenomaan kiehtoo esineen tunnistamisessa tarvittava salapoliisityö.

AIVAN KERÄILYN alussa hän ei vielä luetteloinut hankkimiaan esineitä tarkasti. Vuodesta 2010 lähtien kirjanpito on tarkentunut. Hänellä on pino vihkoja, joihin hän on kauniisti piirtämällä dokumentoinut jokaisen hankkimansa lasiesineen, selvittänyt sen taustatiedot ja kirjannut muistiin hankintahinnan.

Suomalaisen lasin historia

- Suomessa on ollut kaikkiaan noin 100 erikokoista lasitehdasta.
- Vanhin oli Uudessakaupungissa 1680-luvulla muutaman vuoden ajan toiminut tehdas.
- Lasitehtaita tai lasistudioita on toiminnassa parisen kymmentä.
- 1950- ja 1960-luvut olivat suomalaisen lasin kulta-aikaa. Laaja joukko nimekkäitä suunnittelijoita suunnitteli myös arkikäyttöön tarkoitettuja laseja.
- Vuonna 2022 on vietetty YK:n kansainvälistä lasin vuotta.

Tiedonhalua ja uteliaisuuttakin on tarvittu, kun esiin on kaivettu satojen ja satojen esineiden taudat. Missä ne on tehty, milloin ne on tehty ja miten, ja hieman uudemmista esineistä sekin, kuka ne on suunnitellut.

– Mutta kaikki lasini ovat todella ihan käyttölaseja. Olen maa-laistytty enkä bisnestyypiksi ollenkaan. Taidolla tehdyt lasit ovat pääasia, en ollenkaan osaisi harrastaa halvalla ostamista ja kalliilla myymistä. Mutta totta kai minua hämmästyttää, miten huonosti ihmiset tunnistavat suomalaista lasia. On vähän kummallista ostaa 1800-luvun upeita snapsilaseja halvimmillaan eurolla tai parilla.

Aivan viime vuosilta hän on laskenut yhteen esineidensä hankintahinnat, jotka ovat pysyneet mallillisina. Kuukausitasolla uushankintoihin on mennyt vaihteleva määrä rahaa, mutta keskimäärin

muutama kymmenen euroa.

– Vaikkapa matkustamiseen ja hyvin moneen muuhun asiaan menee paljon enemmän rahaa kuin tähän harrastukseen, hän naurahtaa.

Aina etsivän työ ei tuota tulosta. Oikein vanhasta esineestä ei aina löydy esikuvaa, ja osa laseista lie-nee kulkeutunut ulkomailta, jolloin alkuperän selvittämistyö yhä vaikeutuu.

JOTTA DOKUMENTOINTI on ollut mahdollista, Asikainen on vuosien mittaan hankkinut myös melkoi-sen määrän suomalaista lasia käsittelevää kirjallisuutta, näyttelyistä tehtyjä kirjoja sekä luette-loita eri tehtaiden tuotannosta eri aikakausilta. Myös vuosikymmen-ten varrella kertyneet Antiikki- ja Avotakka-lehdet ovat tallella.

Pienillä rahasummilla, mutta vuosien aikana kertyneellä taidol-la sekä tarkalla ja kouliintuneella

silmällä on syntynyt lasisten soke-rikkojen ja kermakkojen kokoel-ma, jonka Asikainen arvelee olevan Suomen laajin. Vanhempia, ennen sotia tehtyjä sokerikkoja ja kermak-koja hän sanoo omistavansa viitisen sataa ja uudempia, joista suunnit-telijan nimi jo on tiedossa, on ehkä 300. Snapsilaseja on noin tuhat. Ja satunnaisia muita esineitä jonkin verran.

– Karahveja ei onneksi sataa-kaan.

Harrastus on tuonut mukanaan esineiden kartoittamiseen tarvit-tavan kiinnostavan salapolitiisyyden lisäksi myös lukuisia mielenkiin-toisia ystävien kanssa tehtyjä mat-koja lasimuseoihin ja tietysti myös kirpputoreille ja antiikkiliikkeisiin ympäri Suomen.

– Enää en kyllä oikein uskalla mennä kirpparille. En minä sano, ettei tämä vielä voisi jotenkin jat-kua, mutta tilaa ei kyllä enää ole.

